

Tarih Okulu
Yaz 2009
Sayı IV, 183-186.

Birsel Küçüksipahioğlu, **Trablus Haçlı Kontluğu Tarihi**, İstanbul 2007, XXVIII +233 Sayfa+9 Harita ve Fotoğraflar, ISBN 978-9944-75-014-1

Sevtap GÖLGESİZ*

XI. yüzyılda Türklerin Anadolu'yu yurt tutması, Marmara kıyılarına dek ilerlemesi ve Yakınoğu topraklarına yerleşmeleri başta Bizans olmak üzere tüm Hıristiyan âlemini rahatsız ediyordu. Doğu sınırının koruyucusu durumunda olan Bizans'ın yavaş yavaş topraklarını kaybetmesi ve Türklerin ilerleyişini durduramaması Bizans İmparatorluğu'nun geleneksel politikası olan; batıdan ücretli asker istemesine sebep oldu. Bu isteği kendi çıkarları doğrultusunda kullanan Papalık, Haçlı Seferleri'ni ilan etti.

Kasım 1095'te Papa II. Urbanus'un Clermont Konsili'nde yaptığı çağrı, dinî motiflerle süslenerek büyük kitleleri harekete geçirmiş, Halkın Haçlı Seferi'nin ardından duklerin ve kontların idaresinde başlayan I. Haçlı Seferi (1096–1099) Batı'da kendine toprak edinememiş ve şansını Doğu'da aramak isteyen asillerin savaşına sahne olmuştur. 1096 yılında başlayan bu macera, 1291'e dek devam ederek Doğu'yu yaşanılmaz bir hale getirmiş, bu seferler sırasında Anadolu toprakları ve Yakınoğu'da Haçlı devletleri kurulmuştur (Urfa Haçlı Kontluğu, Antakya Haçlı Prinkepsliği, Kudüs Haçlı Krallığı ve Trablus Haçlı Kontluğu).

Bu devletlerden Trablus Haçlı Kontluğu, bugünkü Lübnan topraklarında, 1070 yılından beri Trablusşam topraklarında hüküm süren Ammaroğulları Hanedanına son verilmek suretiyle, Haçlılarca 1109 yılında kurulmuş ve 1187 yılında Antakya Haçlı Prinkepsliği'ne bağlanıncaya dek yaklaşık seksen yıl bir devlet olarak varlığını sürdürmüştür. Ortadoğu'nun önemli bir yerinde kurulan bu Kontluk, gerek diğer Haçlı devletleri ve Bizans İmparatorluğu gerekse

* Arş. Gör., Trakya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü.

bulunduğu coğrafyadaki Müslüman Türk ve Arap devletleri ile mücadelelerde bulunmuş ve ilişkiler kurmuştur.

Biz bu yazımızda Birsal Küçüksipahioğlu'nun doktora tez çalışması olan ve 1109 ile 1187 yıllarını kapsayan Trablus Haçlı Kontluğu Tarihi isimli eserini tanıtmaya çalışacağız.

Birsal Küçüksipahioğlu'nun *Trablus Haçlı Kontluğu Tarihi* adlı eseri; Önsöz (s. IX-XI), Harita ve Fotoğrafların Listesi (s. XII), Kısaltmalar (s. XII), Kaynaklar (s. XIII-XXIX) ve Giriş (s. 3-5) ile birlikte 5 bölümden oluşuyor.

Yazar, giriş bölümünün ardından Trablus Haçlı Kontluğu'nun manevi kurucusu Raymond de Saint-Gilles'in Trablus Haçlı Kontluğu için önemini ele aldığı I. Bölüm'de (s. 7-62), kontun gençlik dönemi başlığı altında doğumundan, ailesinden ve evliliklerinden bahsediyor. Bunu takip eden başlıkta ise St. Gilles'in Haçlı seferi öncesi Fransa'daki durumunu anlatıyor. Ayrıca burada kontun İspanya'da Müslümanlara karşı savaşı ile onun Papa II. Urbanus ve Le Puy Piskoposu Adhemar'la olan ilişkilerine değiniyor. Bununla birlikte, Raymond'un Birinci Haçlı Seferi'ne katılmasına da yer veriyor. Yazar bir diğer başlıkta, Raymond'un Birinci Haçlı Seferi'ndeki rolünü pek çok alt başlıkla ve oldukça ayrıntılı bir şekilde anlatıyor. Bu başlıkta, Raymond'un ilk Haçlı Seferi esnasında izlediği yol, Bizans imparatoru I. Aleksios Komnenos ile olan ilişkilerine yer veriliyor. Birinci Haçlı Seferi'ne katılan diğer Haçlı orduları ile Türklere karşı mücadelesi alt başlığında ise İznik'in Haçlılarca kuşatılması, Dorylaion savaşı, Antakya'nın ve Kudüs'ün Haçlılarca ele geçirilmesi, 1101 yılı Haçlı Seferleri'nin birinci ordusunda Raymond'un faaliyetlerinden bahsediliyor. Bir diğer başlıkta ise Trablus muhasarası ve ölümü ile kontun şahsiyeti anlatılıyor.

Guillaume Jordain ve Bertrand döneminin anlatıldığı ikinci bölümde (s. 63-82), Guillaume Jordain başlığı altında Guillaume'ın kontluğun başına geçişi, Haçlılara karşı yardım talep etmek için İbn Ammar'ın Bağdad'a gelişi anlatılıyor ve Guillaume'un Arka'ya hâkim olması ele alınıyor. Diğer başlıkta ise Bertrand dönemi, Bertrand'ın doğumu, onun Toulouse'da geçen hayatı, doğuya gelmesi, Trablus'u ele geçirmesi, Beyrut'un zaptı için Kudüs kralı I. Baudouin'e yardımı ile Bertrand'ın Musul Atabegi Mevdud'a karşı Haçlı ittifakına katılışı anlatılıyor ve son olarak ölümü ile şahsiyeti ele alınıyor.

Yazar, 3. bölümün (s. 83-129) tamamını oldukça ayrıntılı bir şekilde ele aldığı Pons dönemine ayırıyor. Bu bölümde Pons'un Trablus kontu olarak faaliyetleri anlatılıyor. Bu başlıkta, Pons'un Trablus kontu olması, Mevdud'un

1113 yılı seferindeki faaliyetleri, Porsuk'un 1115 yılı seferinde Antakya Prinkepsi Roger'ye yardıma gitmesi işleniyor. Yine Porsuk'un Aksungur el-Porsukî ve Tuğtekin karşısındaki Bikaa mağlubiyeti, onun Bizans İmparatoru I. Aleksios Komnenos ile olan ilişkileri, Trablus Kontu'nun Kudüs Kralı II. Baudouin'in Fatimilere karşı düzenlediği sefere katılması anlatılıyor. Buna ilaveten Pons'un kanlı meydan savaşındaki faaliyetleri, II. Baudouin ile olan ilişkileri, Sûr kuşatmasındaki faaliyetleri de ifade ediliyor. Ayrıca, Aksungur el-Porsukî'nin 1125 yılında Suriye'ye düzenlediği seferde Pons'un icraatı, Kont'un Refeniye şehrini ele geçirmesi, Kudüs Kralı ile birlikte Dımaşk'ı zapt etme girişimi de anlatılıyor. Bununla beraber, Trablus Kontu'nun Antakya naibesi Alice'e yardımı ve Kudüs Kralı Foulque D'anjou ile aralarının açılmasından bahsediliyor ve Türkmenler ile yapılan mücadelede Pons'un faaliyeti ele alınıyor. Bu bölümün son başlığında ise Pons'un ölümü ile şahsiyeti yer alıyor.

Dördüncü bölümün (s. 131-151) tamamı ise II. Raymond dönemine ayrılmaktadır. Bu kısımda Raymond'un Trablus kontu olarak faaliyetleri oldukça ayrıntılı bir şekilde incelenmektedir. Bununla beraber, kontun İmadeddin Zengi ile mücadelesi ve ona esir düşüşü ve sonradan serbest bırakılışı da anlatılmaktadır. Ayrıca Raymond de St. Gilles'in oğlu Toulouse kontu Alfonso Jordan'ın, İkinci Haçlı Seferi ordularıyla doğuya gelişine, yine kontun Alfonso Jourdain'in oğlu Bertrand arasındaki mücadelesine yer verilmektedir. Bunların yanı sıra, Mısır donanmasının Trablus ve diğer liman şehirlerine saldırısı, kontun Tell-bâşir'e Kontes Beatrice'in yardımına gidişi, Antakya prensesi Constance'ı evlendirme girişimleri anlatılmakta, bir diğer başlıkta ise, Raymond'un şahsiyeti ile ölümüne yer verilmektedir.

Beşinci (s.153-205) ve son bölümde ise III. Raymond dönemi ele alınmakta ve pek çok başlık ile alt başlıktan oluşan bu bölümde III. Raymond'un faaliyetlerine ayrıntılı bir şekilde yer verilmektedir. Bu bölümde Kont Raymond'un ailesi ve Trablus kontu olmadan önceki hayatı geniş bir şekilde ele alınmakta, bu başlık altındaki alt başlıklarda ise, kontun doğumu ve çocukluğu anlatılmaktadır. Ayrıca 1157 yılında Trablus ve civarında meydana gelen deprem ele alınmakta, Trablus Kontu III. Raymond'un kız kardeşi Melisende ile Bizans İmparatoru Manuel Komnenos'un evlenme teşebbüsü, Kudüs Kralı II. Baudouin'in ölümüne yer verilmektedir. Bununla beraber, Nureddin Mahmud Zengi'nin Trablus'u ele geçirme girişimleri, Nureddin Zengi'nin Harim zaferi ve Trablus Kontu III. Raymond'u esir alması,

Raymond'un esaret hayatı da yer almaktadır. Diğer başlıkta, Kont'un esareti sırasında Trablus'un durumu, Nureddin Mahmud Zengi'nin Trablus'a karşı saldırıları, III. Raymond'un serbest kalması ve Zengi'nin ölümü de anlatılmaktadır. Bir diğer başlıkta ise, kontun esarettten kurtulduktan sonraki faaliyetlerine yer verilmektedir. Bu faaliyetler çerçevesinde Kontun, Kudüs kralı IV. Baudouin'in naibi oluşu, Raymond'un Selahaddin Eyyûbî ile olan ilişkileri, Raymond'un naipliği bırakışı ifade edilmektedir. Ayrıca Hama savaşı ve Merc-i 'Uyûn zaferinde kontun faaliyetleri, müttefik Haçlı kuvvetleri ile birlikte Selâhaddin Eyyûbî'ye karşı mücadelesine de değinilmektedir. Bunların yanında III. Raymond'un Kudüs krallığına ikinci kez naip olması ve Hittîn savaşındaki faaliyetleri ele alınmaktadır. Son başlıkta ise, III. Raymond'un ölümü ve şahsiyetine yer verilmektedir.

Eserin sonunda ise Sonuç (s. 206), Bibliyografya (s. 207–217) ve Dizin (s. 218–233) ile yazarın kısa özgeçmişi yer almaktadır.

Sonuç olarak, zengin bir bibliyografyaya sahip olan ve titiz bir araştırma neticesinde ortaya çıkan bu eserin Türk tarihine ve bu alanda çalışma yapacak olan araştırmacılara ışık tutacağı kanaatini taşımaktayız.